

Handbok

Vid förskrivning av stomihjälpmiddel i Västra Götaland

Fastställd av Vårdsamverkan Västra Götaland (Ledningsgrupp för samverkan mellan region och kommuner i Västra Götaland)

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
Om handboken.....	3
Stomihjälpmedel	3
Definition av stomihjälpmedel	3
Sortiment.....	4
Tillbehör	4
System för tömning av stomibandage eller reservoar.....	4
Ansvarsfördelning.....	4
Vårdgivarens ansvar	4
Verksamhetschefens ansvar.....	4
Förskrivarens ansvar.....	4
Patientens ansvar	4
Egenvård.....	4
Kompetenskrav.....	5
Förskrivning i vårdkedjan	5
Stomihjälpmedel i olika situationer	7
På sjukhus.....	7
I ordinärt och särskilt boende	7
Vid resa.....	7
Kostnadsansvar	7
Kostnader och avgifter för patienten.....	8
Besöksavgift.....	8
Förskrivning till person folkbokförd utanför Västra Götaland.....	8
Förskrivning till person från andra länder.....	8
Förskrivning till person med skyddade personuppgifter	8
Anvisning om förskrivning av stomihjälpmedel	9
Produktgrupper stomihjälpmedel.....	9
Egenansvar	10
Beställning och leverans.....	11
Anpassning	11
Antal uttag.....	11
Länkar	12

Om handboken

Handboken har lagstiftning och politiska beslut som utgångspunkt och riktar sig till dig som förskriver stomihjälpmiddel i Västra Götaland. Syftet med handboken är förskrivning av stomihjälpmiddel på lika villkor för personer med stomi och fistel från urinblåsa och tarm samt att klargöra förskrivnings- och kostnadsansvar för stomihjälpmiddel i vårdkedjan.

Målet med förskrivning av stomihjälpmiddel är att personer med stomi/reservoar ska ges förutsättningar för ett välfungerande liv med god livskvalitet fysiskt, psykiskt och socialt.

Stomihjälpmiddel

Personer med funktionsnedsättning skall beredas möjlighet till ett jämlikt och aktivt deltagande i samhällslivet. För att möjliggöra det måste de funktionshinderande konsekvenserna av olika funktionsnedsättningar minimeras. Hjälpmiddel för personer med funktionsnedsättning är ett av flera viktiga medel för att nå full delaktighet.

Definition av stomihjälpmiddel

En kortfattad beskrivning av olika former av stomier och stomihjälpmiddel finns i Vårdhandboken.

Stomihjälpmiddel är en del i vård och behandling och kan inte frikopplas från andra vård- och behandlingsinsatser. Varje sjukvårdshuvudman (landsting/region, kommun) fastställer vilka enskilda produkter hälso- och sjukvården tillhandahåller som Stomihjälpmiddel. I Västra Götaland är ett fastställt sortiment av stomihjälpmiddel upphandlat enligt Lagen om offentlig upphandling. Vilka produktgrupper som går att förskriva i Västra Götaland framgår av avsnittet Produkthanvisning.

Stomihjälpmiddel är medicintekniska produkter. Dessa produkter är särskilt konstruerade för att användas vid stomi. Lagen om medicintekniska produkter (SFS 1993:584) är en säkerhetslagstiftning som syftar till att förebygga olyckor. Där definieras medicintekniska produkter och vilka säkerhetskrav som skall uppfyllas.

Grundprincipen är att endast produkter som är CE-märkta enligt det medicintekniska direktivet kan förskrivas som stomiprodukt i Västra Götaland. CE-märkningen innebär att tillverkaren ansvarar för att produkten är säker att använda inom angivet användningsområde om bruksanvisning och skötselöreskrifter följs.

Tillverkarens ansvar för produkten upphör att gälla vid förändring av produkten genom ingrepp i produktens konstruktion eller om den används på ett sätt som strider mot tillverkarens anvisning.

[Lagen om medicintekniska produkter \(SFS 1993:584\)](#)
[Vårdhandboken](#)

Sortiment

Västra Götalandsregionen har ett upphandlat sortiment av stomihjälpmedel. I första hand ska de upphandlade produkterna användas. Det är förskrivaren som väljer hjälpmedel i samråd med patienten. Patientens önskemål, vardagliga aktiviteter och komfort spelar in i valet av hjälpmedel. Om patientens individuella behov inte kan tillgodoses med upphandlade hjälpmedel i sortiment kan produkter förskrivas utanför sortimentet. Förskrivning av hjälpmedel utanför sortiment följs upp löpande av Läkemedelsnära Produkter.

Tillbehör

Som tillbehör räknas produkter som krävs för att uppnå/upprätthålla en säker bandagering med hjälp av de förskrivna stomihjälpmedlen för att förebygga läckage och hudskador.

Tillbehör förskrivs på samma villkor som stomiförbandet.

System för tömning av stomibandage eller reservoar

Vid eventuellt behov av installation av system för tömning av stomibandage eller reservoar på toaletten kan patienten ansöka om bostadsanpassningsbidrag från kommunen. Arbetsterapeut skriver intyg om behovet i samverkan med stomiterapeut, patienten ansöker sedan om bidraget.

Ansvarsfördelning

[Gemensamma anvisningar handböcker – Ansvarsfördelning](#)

Vårdgivarens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Vårdgivarens ansvar](#)

Verksamhetschefens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Verksamhetschefens ansvar](#)

Förskrivarens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Förskrivarens ansvar](#)

Patientens ansvar

[Gemensamma anvisningar handböcker – Patientens ansvar](#)

Egenvård

En ordinerad hälso- och sjukvårdsåtgärd som kan utföras av patientens själv, förälder eller annan lämplig person ska vara föremål för ett beslut om egenvård.

[Gemensamma anvisningar handböcker – Egenvård](#)

Kompetenskrav

Det är verksamhetschef eller motsvarande som ansvarar för att säkerställa att de utsedda förskrivarna har kunskap om förskrivningsprocessen och att den omvårdnadspersonal som ska hjälpa till vid skötsel av stomi har rätt kompetens, att de har de kunskaper som krävs för arbetsuppgiften och att förskrivarkompetensen upprätthålls. Ny förskrivare skall genomgå tillämplig utbildning inom Västra Götaland. Läkemedelsnära Produkter har i uppdrag att anordna utbildningar, mässor och produktvisningar för förskrivare i Västra Götaland regelbundet återkommande över tid till olika målgrupper. Utbildning omfattar anatomi, stomityper, stomiskötsel, stomirelaterade hudproblem, komplikationer, kost, psykosociala faktorer och förskrivning av stomihjälpmiddel i Västra Götaland.

Kompetenskrav hos olika vårdgivare:

- Läns sjukvård, vid sjukhus med kolorektal, urologisk och gynekologisk kirurgi
 - Specialistkompetens, stomiterapeut med högskoleutbildning Stomivård och rehabilitering 30 Hp
- Läns sjukvård, primärvård, kommun och habilitering
 - Leg sjuksköterskaGrundläggande kompetens om stomivård och förskrivning av Stomihjälpmiddel.

[Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården \(SOSFS 2008:1\)](#)

Förskrivning i vårdkedjan

Stomiterapeut ansvarar för förskrivning och uppföljning av stomihjälpmiddel som fungerar i aktiviteter i dagliga livet till nya stomipatienter efter operationen. Tidigast ett år efter stomioperation kan överföring av förskrivansvaret göras till primärvård, kommun eller habilitering från stomiterapeut till sjuksköterska. Ansvar för patientens stomiskötsel kan överföras innan förskrivansvaret överförs. I samband med utskrivning från sjukhuset görs en bedömning om egenvård.

Patient med reservoar, fistel, behov av konvexa bandage, barn med stomi och andra mer komplicerade fall ska inte överföras till primärvård eller kommun. I dessa fall har stomiterapeut kvar ansvaret för förskrivningen under hela vårdprocessen.

För de patienter som har en välfungerande livssituation med stomi kan behovet av kontakt med stomiterapeut avta allt eftersom tiden går. De ärenden som kan bli aktuella för överföring till primärvård/kommun är patienter som har en permanent stomi och där vårdförloppet förväntas vara stabilt. I varje ärende gör stomiterapeuten en individuell

bedömning i samråd med berörd vårdgivare om förskrivansvaret kan överföras till sjuksköterska i primärvård, habilitering eller kommun.

I de fall hälso- och sjukvårdsansvaret övergår från en vårdgivare till en annan ska informationsöverföring ske via remiss, samordnad vårdplanering eller skriftlig dokumentation avseende stomivård, förskrivningsansvar och kostnadsansvar för stomihjälpmiddel beroende på när i vårdprocessen som överföringen sker.

Västra Götalandsregionens regelverk för remisshantering inom hälso- och sjukvård gäller för överföring av ansvar mellan olika vårdgivare inom Västra Götalandsregionen och innefattar både överföring mellan sjukhus/habilitering och primärvård respektive överföring av ansvar mellan vårdgivare på samma vårdnivå, ex mellan olika sjukhus. Se länk.

Rutin för samordnad vårdplanering gäller vid överföring av ansvar mellan region och kommun.

Informationsöverföringen är ett viktigt tillfälle till överföring av information och kunskap i det individuella ärendet och innebär alltid en skriftlig dokumentation/remiss och vid behov personlig kontakt mellan vårdgivarna. Stomiterapeut har ansvar för att förmedla väsentlig fakta till sjuksköterska inom habilitering, primärvård och kommun om hanteringen av stomi i det individuella patientärendet.

Förskrivare i öppenvård (primärvård, kommun, habilitering) ska vid behov konsultera stomiterapeut vid misstanke om komplikationer, antingen via telefonkonsultation eller via en remiss/vårdbegäran till besök hos stomiterapeut.

Patienten bör erbjudas återbesök hos stomiterapeut minst vartannat år för att upptäcka eventuella förändringar och för att bedöma om nyheter inom stomisortimentet kan förbättra livssituationen för patienten i jämförelse med befintliga bandage. Vid behov av utbyte av hjälpmedel förskriver stomiterapeuten ett uttag för tre månaders förbrukning av de nya hjälpmedlen.

Förskrivaren har ansvar för att följa upp och utvärdera förskrivningen av stomihjälpmiddel till dess behovet upphört eller ansvaret för patienten har tagits över av någon annan. Vid överföring av hälso- och sjukvårdsansvaret i vårdkedjan överförs förskrivare- och uppföljningsansvaret till den vårdgivare som får ansvaret för patientens stomihjälpmiddel.

[Samverkansrutin för tillämpning av SOSFS 2009:6, bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård](#)

[Regelverk – Remiss inom hälso- och sjukvård i Västra Götaland](#)

[Samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland - SVPL](#)

Stomihjälpmedel i olika situationer

På sjukhus

Då patienten vårdas på sjukhus tillhandahålls stomihjälpmedel från sjukhuset.

I ordinärt och särskilt boende

Under utprovningen av stomihjälpmedel omedelbart efter stomioperation kan hjälpmedel för en kortare period lämnas ut till patienten från sjukhuset i väntan på en förskrivning eller leverans. Därefter förskrivs stomihjälpmedel till patienten i Sesam LMN för distribution till utlämningsställe eller hemleverans. Patienten, närstående eller assistent/personal gör därefter uttag, se avsnittet om Antal uttag.

Vid resa

Grundprincipen är att patienten tar med sig stomihjälpmedel vid resa så att det räcker för hela restiden.

Vid vistelse inom Sverige kan patienten ringa Skövdedepån och göra ett uttag med leverans till närmaste utlämningsställe på vistelseorten. Leveranstiden är längre än för leverans inom Västra Götaland.

Vid akuta behov av stomihjälpmedel i Sverige men utanför Västra Götaland kan patienten kontakta sin förskrivare som förskriver ett hjälpmedelskort för uthämtning på apotek. Uttag på apotek bekostas av patienten.

Vid utlandsvistelse ska patient ta med sig hjälpmedel för hela restiden, oavsett reslängd. Leveranser kan inte ske utanför Sverige.

Kostnadsansvar

Grundprincipen för förskrivning av stomihjälpmedel till person folkbokförd i Västra Götaland är att den som har hälso- och sjukvårdsansvaret för patienten också har ansvar för förskrivning och kostnad för stomihjälpmedel. Kostnadsansvaret åvilar ansvarig vårdgivare i Västra Götalandsregionen. Om patienten har insatser från kommunal hälso- och sjukvård och kommunens sjuksköterska är förskrivare av stomihjälpmedel ligger kostnadsansvaret på ansvarig hälso- och sjukvårdsnämnd.

Den vårdgivare som har det huvudsakliga ansvaret för löpande förskrivning av stomihjälpmedel har kostnadsansvaret för stomihjälpmedlen. Vid återbesök hos stomiterapeut efter utskrivning och överföring av förskrivnings- och kostnadsansvar från sjukhuset kan stomiterapeuten rekommendera ett byte av produkter och förskriver då för tre månaders förbrukning. Byte av stomihjälpmedel ska endast ske om patientens behov av hjälpmedel har förändrats eller om en ny modell eller teknik innebär väsentlig förbättring av funktionsförmågan för den enskilde patienten. Det är förskrivaren som bedömer om hjälpmedlet skall bytas ut.

Kostnader och avgifter för patienten

Stomihjälpmedel och distribution av stomihjälpmedel är kostnadsfria för patienten.

Besöksavgift

- Region

Vid besök som rör utlämning, utprovning/anpassning eller instruktion/träning i samband med stomihjälpmedel samt vid planering av bostadsanpassning tas en patientavgift ut. Avgiftens storlek är beroende av vilken vårdgivare som besöket/insatsen sker hos och framgår av Västra Götalandsregionens Patientavgiftshandbok, kapitel 2. Avgiften ingår i högkostnadsskyddet för öppen hälso- och sjukvård.

Särskilda regler och nivåer gäller patientavgifter för asylsökande avseende akut vård och vård som inte kan anstå. Avgiftens storlek är beroende av vilken vårdgivare som besöket/insatsen sker hos och framgår av patientavgiftshandboken, kapitel 6. Asylsökande omfattas inte av högkostnadsskyddet för öppen hälso- och sjukvård.

För barn och ungdom t.o.m. 19 år tas ingen patientavgift ut.

- Kommun

Inom kommunerna gäller olika lokala beslut för avgifter.

Förskrivning till person folkbokförd utanför Västra Götaland

Personens hemlandsting, det vill säga det landsting där patienten är folkbokförd, ersätter vårdlandstinget/regionen som förskriver och utlämnar stomihjälpmedel.

Förskrivning av stomihjälpmedel till patient folkbokförd i annat landsting sker på "hjälpmedelskort" för distribution via apotek. Det gäller även personer folkbokförda i region Halland.

[Riksavtal för utomlänsvård och kommentarer](#)

§ 6: I de fall hjälpmedel, inklusive tillbehör, till en utomlänspatient beräknas överstiga 10 000 kronor ska förskrivningen ske i samråd med hemlandstinget. Oavsett värdet på hjälpmedel ägs de av hemlandstinget.

Förskrivning till person från andra länder

[Gemensamma anvisningar handböcker – Vård av personer från andra länder](#)

[Beställningsrutiner Läkemedelsnära Produkter i Västra Götaland](#)

Förskrivning till person med skyddade personuppgifter

[Gemensamma anvisningar handböcker – Förskrivning till person med skyddade personuppgifter](#)

Beställningsrutiner Läkemedelsnära Produkter i Västra Götaland

Anvisning om förskrivning av stomihjälpmiddel

Förskrivningsbara stomihjälpmiddel är klassificerade i ISO-koder enligt tabell nedan. Nedan definieras vilka stomihjälpmiddel som kan förskrivas i Västra Götaland, vilka yrkeskategorier som får förskriva produkterna samt kriterier för förskrivning.

Produktgrupper stomihjälpmiddel

ISO-kod	Benämning
091810	Påsar 1-dels för stomi
091811	Plattor 2-dels för stomi
091816	Påsar 2-dels för stomi
091819	Hjälpmiddel som stöder och håller utflödssystem för stomivård på plats
091820	Utfyllningsprodukter för stomivård
091824	Hjälpmiddel för tarmsköljning
091828	Hjälpmiddel för tömning eller sköljning för inre stomier
091831	Hjälpmiddel för stomitätning
091851	Tillbehör för stomivård
092103	Häftborttagningsmedel
092106	Hudtvättmedel
092118	Hudskyddsmedel
092704	Slutna urinuppsamlingspåsar
092705	Tömbara urinuppsamlingspåsar
092713	Upphångnings- och fästordningar för urinuppsamlingspåsar
044901	Sårvårdsprodukt för fixering av stomi
044902	Sårvårdsprodukt – täckande förband för stomi
044903	Sårvårdsprodukt – absorberande förband för stomi
044904	Sårvårdsprodukt – kompress

	ISO koder från område inkontinens
092400	Tappningskatetrar
092410	Tillbehör till självkatetreringshjälpmedel (glidslem)
092700	Urinuppsamlingspåsar slutna
092701	Urinuppsamlingspåsar tömbara
092710	Upphångnings- och fästansordningar till urinuppsamlingspåsar
093040	Icke kroppsburna inkontinensskydd (Hygien- och lakansskydd)

Förskrivare:

Läkare, sjuksköterska, stomiterapeut

Kriterier:

Person med kolostomi, ileostomi, urostomi, fistel som utgår från tarm och urinblåsa, kontinent ileo- och urostomi, bäckenreservoar.

ISO-kod 092118 och 092103 kan endast förskrivas till patient med risk för eller utvecklad hudproblematik.

Undantag:

Följande stomihjälpmedel får endast förskrivas av stomiterapeut:

Konvexa bandage

Kontinenspropp vid stomi, ISO-kod 091831

Kateter för tömning av kontinent stomi, ISO-kod 091828

Fistel- och sårbandage

Egenansvar

De produkter som inte kräver hälso- och sjukvårdens kompetens är patientens eget ansvar att köpa i allmän handel. Exempelvis gäller det sax, handsprit, antiodörspray (motsvarande sprayer som finns i allmän handel), handskar, rengöringsmedel, kläder, avfallspåsar och hela madrasskydd.

Beställning och leverans

[Beställningsrutiner Läkemedelsnära Produkter i Västra Götaland](#)

Anpassning

Produkten anpassas individuellt efter stomins form, utseende och placering. Hänsyn måste tas till urinmängd och/eller avföringens konsistens och mängd. Tillverkarens anvisningar styr vilka Anpassningar som får göras på den aktuella produkten.

Antal uttag

Grundprincipen är att mängden hjälpmedel som förskrivs per uttag bör motsvara en beräknad förbrukning på 3 månader (90 dagar). Vanligtvis förskrivs för fyra uttag men både förbrukningsperiod och antal uttag kan ändras i Sesam LMN.

En förskrivning gäller i 12 månader.

Länkar

Bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (SOSFS 2009:6)

[SOSFS 2009:6](#)

Beställningsrutiner Läkemedelsnära produkter i Västra Götaland

[Beställningsrutiner läkemedelsnära produkter](#)

Läkemedelsnära Produkter

[Läkemedelsnära produkter](#)

Gemensamma anvisningar till handböckerna

[Gemensamma texter handböcker](#)

Hälso- och sjukvårdslag (SFS 2017:30)

[Hälso- och sjukvårdslag 2017:30](#)

Lagen om medicintekniska produkter (SFS 1993:584)

[Lag om medicintekniska produkter](#)

Regelverk – Remiss inom hälso- och sjukvård

[Remiss Hälso- och sjukvård](#)

Riksavtal för utomlänsvård och kommentarer (giltig från 1 jan 2015)

[Riksavtal utomlänsvård](#)

Samordnad vård- och omsorgsplanering i Västra Götaland - SAMSA

[Vård- och omsorgsplanering](#)

Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården (SOSFS 2008:1)

[Användning av medicintekniska produkter](#)

Vårdhandboken

[Vårdhandboken](#)